

Betænkning

over

- I. forslag til lov om landbrugsejendomme,
- II. forslag til lov om ændringer i lov om udstykning og sammenlægning m. m. af faste ejendomme,
- III. forslag til lov om ændringer i lov om oprettelse og supplerings af mindre landbrug m. m. — statshusmandsloven,
- IV. forslag til lov om ændringer i lov om opførelse af arbejderboliger på landet og
- V. forslag til lov om udlån til sammenlægning, supplerings samt oprettelse af jordbrug m. m.

(Afgivet af udvalget den 14. marts 1967).

Udvalget har i en række møder behandlet lovforslagene og har herunder haft 2 samråd med landbrugsministeren, som endvidere skriftligt har besvaret en række spørgsmål fra udvalget.

Der er dels i folketingsårets 1. samling, dels i denne samling i udvalget modtaget skriftlige og/eller mundtlige henvendelser vedrørende lovforslagene fra De samvirkende danske Husmandsforeninger, Erhvervsrådet for Gartneri og Frugtavl, grund-ejerforeningen Højvang, Kolonihaveforbundet for Danmark samt fra Sømmenslutningen af danske Havne og Foreningen af Areallejere i danske Provinshavne.

Med hensyn til de enkelte lovforslag skal udvalget bemærke følgende:

Ad I. forslag til lov om landbrugsejendomme.

Udvalget har drøftet spørgsmålet om om-lægning af jorder mellem landbrugsejendomme, herunder hvor vid den frie adgang til sammenlægning bør være.

Udvalget har derhos henstillet til landbrugsministeren, at der ved administrationen af sammenlægningsreglerne lægges stærk vægt på, at arealerne er velbeliggende i for-

hold til hinanden også under hensyn til trafikforholdene på stedet.

Efter de stedfundne forhandlinger har *landbrugsministeren* stillet nedenstående *ændringsforslag nr. 6* vedrørende en nedsættelse af sammenlægningsgrænsen fra 45 ha til 35 ha. *Ændringsforslaget* er tiltrådt af socialdemokratiets og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget. Landbrugsministeren har endvidere stillet og udvalget tiltrådt *ændringsforslagene nr. 1-3, 5 og 10*, hvorom der henvises til de ledsagende bemærkninger.

Et *mindretal* (det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) har stillet nedenstående *ændringsforslag nr. 4, 7 og 8*, hvorom der henvises til de ledsagende bemærkninger.

Et *andet mindretal* (det radikale venstres medlemmer af udvalget) har stillet nedenstående *ændringsforslag nr. 9* vedrørende sammenlægningsgrænsen, hvorom der ligeledes henvises til de ledsagende bemærkninger.

Bet. o. lovf. om landbrugsejendomme m. m.

Herefter indstiller et *flertal* (socialdemokratiets og socialistisk folkepartis medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de af landbrugsministeren stillede ændringsforslag nr. 1-3, 5, 6 og 10.

Et *mindretal* (venstres medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de af ministeren stillede ændringsforslag nr. 1-3, 5 og 10.

Et *andet mindretal* (det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller de under nr. 1-5 og 7, 8 og 10 foreslåede ændringer til *vedtagelse*.

Et *tredje mindretal* (det radikale venstres medlemmer af udvalget) indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de under nr. 1-3, 5, 9 og 10 foreslåede ændringer.

Ad II. forslag til lov om ændringer i lov om udstykning og sammenlægning m. v. af faste ejendomme.

Udvalget har drøftet spørgsmålet om en ændring af udstykningslovens § 1, stk. 1, med henblik på, at havnearealer i offentlig eje undtages fra bestemmelsen om, at ingen del af en samlet fast ejendom eller af et umatrikuleret areal uden udstykning må bortlejes for et længere tidsrum end 10 år.

Spørgsmålet har af landbrugsministeren været forelagt justitsministeren, som har indhentet en udtalelse fra Den danske Dommerforening, hvoraf det fremgår, at man af tinglysningsmæssige grunde må fraråde, at havnearealer i offentlig eje undtages fra bestemmelsen i udstykningslovens § 1, idet man alene ved en matrikulær udstykning af de arealer, hvorpå bygningerne er opført, kan opnå den sikkerhed, som tinglysningsmyndighederne anser for fornøden for at udelukke, at tinglysningsfejl på grund af manglende eller mangelfuld identifikation kan opstå. Matrikuleringskravet bør i alt fald ikke opgives, medmindre man gennem en forhandling kan finde frem til en ordning, der på tilsvarende måde kan sikre mod tinglysningsfejl.

Justitsministeriet har herefter meddelt, at man fortsat finder at måtte udtale sig imod, at havnearealer i offentlig eje undtages fra kravet om matrikulering. Justitsministeriet har imidlertid samtidig oplyst, at spørgs-

målet om revision af reglerne om tinglysningsret af rettigheder over bygninger på fremmed grund vil blive taget op til overvejelse, og at justitsministeriet herunder vil inddrage spørgsmålet om, i hvilket omfang matrikulering er nødvendig af tinglysningsmæssige grunde.

Landbrugsministeren har oplyst, at han under hensyn til de foreliggende oplysninger ikke på nuværende tidspunkt har ment at kunne stille forslag om, at havnearealer i offentlig eje undtages fra bestemmelsen i udstykningslovens § 1, stk. 1.

Udvalget har taget ministerens synspunkt til efterretning, men ønsker samtidig at henstille, at tidspunktet for en revision af reglerne søges fremskyndet mest muligt.

Landbrugsministeren har stillet og udvalget har tiltrådt nedenstående ændringsforslag, som er af redaktionel karakter.

Herefter indstiller *udvalget* forslaget til *vedtagelse* med denne ændring.

Ad III. forslag til lov om ændringer i lov om oprettelse og supplerings af mindre landbrug m. m. — statshusmandsloven —.

Udvalget har med ministeren drøftet spørgsmålet om statens muligheder for at erhverve jord til rekreativ anvendelse. Landbrugsministeren har herunder over for udvalget peget på, at bl. a. statsskovvæsenets og klitvæsenets virksomhed på deres arealer i vidt omfang kommer rekreative formål til gode. Fra forskellig side i udvalget er der fremsat ønske om, at landbrugsministeren herudover ved senere lejlighed vil optage til overvejelse, at statshusmandsloven ved en kommende revision ændres således, at der foruden de tilfælde, som ifølge lovforslaget vil være omfattet af lovens § 7, stk. 1, gives ministeren mulighed for at erhverve fast ejendom også til rekreative formål. Landbrugsministeren stillede sig velvilligt til tanken.

Landbrugsministeren har stillet nedenstående ændringsforslag nr. 3, 5-9, 14-21 og 23, om hvilke der henvises til de ledsagende bemærkninger.

Ændringsforslagene nr. 5-9, 14-21 og 23 er tiltrådt af hele *udvalget*, og *ændringsforslag*

nr. 3 vedrørende benyttelse af forkøbsretten er tiltrådt af et *flertal* (socialdemokratiets, socialistisk folkepartis og det radikale venstres medlemmer af udvalget).

Der er endvidere af et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) stillet nedenstående *ændringsforslag nr. 1, 2, 4, 10-13 og 22*, hvorom der ligeledes henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (socialdemokratiets, socialistisk folkepartis og det radikale venstres medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de af landbrugsministeren foreslåede ændringer.

Et *mindretal* (venstres og det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller de under nr. 1, 2 og 4-23 foreslåede ændringer til *vedtagelse*.

Ad IV. forslag til lov om ændringer i lov om opførelse af arbejderboliger på landet.

Udvalget har ment, at der kunne være anledning til at overveje gennemførelse af skærpede forholdsregler for at modvirke, at der ved ejerskifte eller på anden måde finder kapitalisering sted af de fordelagtige vilkår, der gælder for de med statsstøtte i henhold til loven opførte boliger.

Landbrugsministeren har erklæret sig enig heri og har efter de stedfundne forhandlinger stillet nedenstående *ændringsforslag*, om hvis nærmere indhold der henvises til de ledsagende bemærkninger.

Herefter indstiller et *flertal* (udvalget med undtagelse af det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) lovforslaget til *vedtagelse* med de af landbrugsministeren foreslåede ændringer.

Et *mindretal* (det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) kan ikke medvirke til lovforslagets gennemførelse.

Mindretallet hilser med afgjort tilfredshed, at man også efter denne lov åbner mulighed for afvikling af påhvilende jordrenteforpligtelser, og man er enig i, at afviklingsbetingelserne må gøres så favorable, at de tilskynder til afvikling. Man mener dog, at afdragstiden for indrømmede

lånebeløb må holdes inden for et kortere åremål end angivet.

Mindretallet har bemærket sig, at af de 464 lån efter kapitel IV, som bevilgedes i 1965-66, var kun 180 låntagere beskæftiget ved landbrugsarbejde, hvortil kommer, at en ikke opgjort, men ikke ubetydelig procentdel af disse i løbet af kortere eller længere tid forlader det egentlige landbrugsarbejde.

Mindretallet er derfor af den opfattelse, at denne lovgivning ikke mere har væsentlig betydning for landbruget, og at de låntagere, der bevilges lån efter denne lov, ikke er væsentlig anderledes stillet end de, der ikke kan opnå sådanne lån.

Mindretallet er derfor af den mening, at der her er tale om en boliglovgivning, som rettelig burde henføres under den øvrige eksisterende boliglovgivning.

Ad V. forslag til lov om udlån til sammenlægning, supplerings og oprettelse af jordbrug m. m.

Landbrugsministeren har stillet et udvalget har tiltrådt nedenstående *ændringsforslag nr. 5*, som er af redaktionel karakter.

Et *mindretal* (det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) har stillet nedenstående *ændringsforslag nr. 1-4*, som tilsigter at anvende de foreslåede rådighedsbeløb af jordfondens midler og en del af de foreslåede rådighedsbeløb af statskassens midler til brug for udlån til yngre landmænd, jfr. det af landbrugsministeren den 8. februar 1967 fremsatte lovforslag nr. 90, som ikke vil blive færdigbehandlet samtidig med nærværende lovforslag. Ændringsforslagenes nærmere indhold er følgende:

Mindretallet foreslår, at de i lovforslaget foreslåede rådighedsbeløb af jordfondens midler på i alt 15 mill. kr. udgår.

Endvidere foreslår mindretallet vedr. statskassens midler, at de i lovforslaget indeholdte 35 mill. kr. til tilsagn om lån til erhvervelse af tillægsgjord m. m. i henhold til statshusmandslovens § 34 nedsættes til 9 mill. kr., at de i lovforslaget indeholdte 8 mill. kr. til tilsagn om lån til erhvervelse af tillægsgjord m. m. i henhold til statshusmandslovens §§ 55 og 56 nedsættes til 2 mill. kr., og at de i lovforslaget indeholdte 4 1/2 mill. kr. til tilsagn om lån til oprettelse

af nye selvstændige brug i henhold til statshusmandslovens § 31 samt til el- og vandforsyningsanlæg i henhold til statshusmandslovens § 50, stk. 2 og 3, udgår.

Det således indvundne beløb på i alt 51½ mill. kr. foreslås anvendt på følgende måde:

Ud over de i § 1 i forslag til lov om udlån til yngre landmænd omhandlede tilfælde bør der gives landbrugsministeren mulighed for at yde lån af statskassen til landmænd, der er under 45 år, og som erhverver yderligere en ejendom, der efter sammenlægningen ikke overstiger 100 ha. Man ønsker i denne forbindelse at understrege, at den af ministeren foreslåede regel om, at den låneberettigedes ejendoms jordtilliggende ikke må overstige 45 ha, efter mindretallets opfattelse bør ændres til 100 ha.

Endvidere bør der i stedet for de i forslaget til lov om udlån til yngre landmænd indeholdte regler om kurstabslån ydes et direkte statslån, som højst kan andrage 15 pct. af en ejendoms handelsværdi, og som skal være sikret inden for 75 pct. af handelsværdien.

Efter mindretallets opfattelse skal statslånet på samme måde som kurstabslånet være rente- og afdragsfrit de første 5 år. I denne periode opskrives hovedstolen hvert halve år med 2 pct. af det oprindelige beløb. Lånet forrentes og afdrages fra den 1. halvårstermin efter 5 års periodens udløb med en fast halvårlig ydelse af 4 pct. af den opskrevne hovedstol. Af ydelsen udgør 3¼ pct. af den til enhver tid værende restgæld rente, medens resten er afdrag. Lånet får derved en løbetid på i alt godt 30 år mod de ca. 20 år, som er foreslået for kurstabslånet.

Lånet og opskrivningerne skal sikres ved oprykkende panteret i ejendommen efter de bestående pantehæftelser, således at det fuldt opskrevne lån i forbindelse med restgælden på disse hæftelser får pantesikkerhed inden for 75 pct. af den godkendte handelsværdi med tillæg af det opskrevne statslån.

Herefter indstiller et flertal (socialdemokratiets, venstres, socialistisk folkepartis og det radikale venstres medlemmer af udvalget) lovforslaget til vedtagelse med det af landbrugsministeren stillede ændringsforslag nr. 5.

Et mindretal (det konservative folkepartis medlemmer af udvalget) indstiller de under nr. 1-5 foreslåede ændringer til vedtagelse.

Ændringsforslag.

I. forslag til lov om landbrugsejendomme.

Af landbrugsministeren, tiltrådt af udvalget:

Til § 4.

1) *Stk. 1*, nr. 2, affattes således:

„2. når jorden agtes anvendt til byggegrunde eller havelodder på ikke over 3.000 m² og i nær fremtid skal tages i brug til sådan anvendelse;“

2) *Stk. 1*, nr. 3, affattes således:

„3. når jorden i nær fremtid agtes anvendt til samlet bebyggelse, industriel virksomhed eller lignende;“

3) *Stk. 1*, nr. 5, affattes således:

„5. når der i nær fremtid agtes udnyttet særlige forekomster i jorden;“

Af et mindretal (H. C. Toft, Chr. R. Christensen, Burgdorf og Niels Ravn):

Til § 8.

4) I *stk. 1* udgår ordene „hvorfra jorden drives af beboerne.“

Af landbrugsministeren, tiltrådt af udvalget:

Til § 11.

5) I *stk. 2* erstattes „lejelovens § 64“ af: „§ 12 i lov om leje og § 2 i lov om midlertidig regulering af boligforholdene.“

Af landbrugsministeren, tiltrådt af et flertal (Chr. Rasmussen, Bladt, Poul Dalsager, Kampmann, A. W. Larsen, Herløv Larsen, Dalskov Andersen, Teichert, Morten Lange og Thomas Christensen):

Til § 13.

6) I *stk. 1* ændres i 1. og 2. punktum „45 ha“ til: „35 ha“.

Af *mindretallet* under nr. 4:

7) I *stk. 1* ændres i 1. punktum „45 ha“ til: „100 ha“.

8) I *stk. 1* udgår 2. punktum, og i stedet indsættes: „Alle ejendomme under 7 ha kan frit tillægges en anden ejendom uanset dennes størrelse, hvor de pågældende ejendomme har arealer, der grænser op til hinanden.“

Af et *mindretal* (Skytte og Svend Haugaard):

9) I *stk. 1* ændres i 1. og 2. punktum „45 ha“ til: „25 ha“.

Af *landbrugsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:

Til § 34.

10) *Stk. 1* affattes således:

„*Stk. 1*. Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.“

Bemærkninger.

Til nr. 1 og 2.

Bestemmelsen i forslagets § 4, stk. 1, nr. 2, om, at det er en forudsætning for fraskillelse af jord fra en landbrugsejendom til byggegrunde eller havelodder, at der er købere til grundene, har til formål at sandsynliggøre, at der er et aktuelt behov for jorden til den pågældende anvendelse. Tilsvarende formål har bestemmelsen i § 4, stk. 1, nr. 3, om jordens værdi. Den ændrede formulering præciserer, at det er en forudsætning for ophævelse af landbrugspligt i medfør af forslagets § 4, stk. 1, nr. 2 og 3, at jordens overgang til den pågældende anvendelse sker i nær fremtid, det vil sige inden for en kortere årrække.

Til nr. 3.

Ændringsforslaget er en konsekvens af ændringsforslagene nr. 1 og 2.

Til nr. 4.

Mindretallet finder det ikke hensigtsmæssigt under hensyn til den udvikling, der finder sted, at stille krav om, at ejendommens beboere skal drive ejendommen.

Til nr. 5.

Ændringsforslaget er nødvendiggjort af, at den gældende lejelov udløber med udgangen af marts måned 1967 og afløses af lov nr. 23 af 14. februar 1967 om leje og lov nr. 24 af s. d. om midlertidig regulering af boligforholdene.

Til nr. 7 og 8.

Mindretallet ønsker en videregående fri sammenlægningsret og mener, det vil være mest realistisk nu at gå op til en fri sammenlægningsgrænse på 100 ha jord, når ejendommene er beliggende bekvemt driftsmæssigt for hinanden. Når mindretallet ønsker at fastsætte den øverste grænse på 100 ha, der var foreslået af den af landboskommissionen nedsatte arbejdsgruppe, er grunden den, at mindretallet ønsker den størst mulige forenkling og den mindst mulige administration. Det er også mindretallets opfattelse, at man kun derved imødekommer den fremtidige udvikling, idet det vil lette afståelsesmulighederne for de mange mindre ejendomme, der i de kommende år vil blive udbudt til salg. Salgsmulighederne for mindre ejendomme i store dele af landet vil ellers ofte blive meget små. Ved at gå til den højere frie sammenlægningsgrænse åbner man mulighederne for, at der kan skabes bedriftsenheder, hvor tidens tekniske hjælpemidler virkelig kan udnyttes, og at den enkelte landmand får større muligheder for at få den bedriftsstørrelse, der passer for ham.

Til nr. 9.

Ud over fastholdelse af kravet om virkelig hensigtsmæssig beliggenhed for sammenlagte jordarealer er det for det radikale venstre afgørende, at der sikres tillægsjord til de brugsstørrelser, som har mest behov for den.

Dette kan efter partiets opfattelse kun ske ved at fastholde en arealgrænse på ikke over 25 ha i de tilfælde, hvor mindre brug ønsker tillægsjord, og man har i henhold hertil stillet forslag om ændring til denne arealstørrelse.

En sådan ændring vil kun i tilfælde, hvor det er fuldt berettiget, nemlig hvor for små brug søger tillægsjord, træde hindrende i vejen for fri sammenlægning op til 75 ha-grænsen.

Partiet beklager, at disse for alle parter rimelige synspunkter ikke har kunnet vinde tilslutning i udvalget, og man beklager ligeledes, at udvalget ikke har vist forståelse for et krav om, at ejendommene fortsat skal være forsynet med landbrugsbygninger.

Til nr. 10.

Ændringsforslaget er af redaktionel karakter.

II. forslag til lov om ændringer i lov om udstykning og sammenlægning m. m. af faste ejendomme.

Af landbrugsministeren, tiltrådt af udvalget:

Til § 2.

Stk. 1 affattes således:

„Stk. 1. Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.“

III. forslag til lov om ændringer i lov om oprettelse og supplerung af mindre landbrug m. m. — statshusmandsloven —

Til lovforslagets titel.

Af et *mindretal* (Peter Larsen, Anders Andersen, Henry Christensen, Niels Eriksen, Søren Jensen, H. C. Toft, Chr. R. Christensen, Burgdorf og Niels Ravn):

1) Ordet „statshusmandsloven“ ændres til: „jordbrugsloven“.

Til § 1.

2) I nr. 5 udgår § 7, stk. 2.

Af landbrugsministeren, tiltrådt af et *flertal* (Chr. Rasmussen, Bladt, Poul Dalsager, Kampmann, A. W. Larsen, Herlöv Larsen, Dalskov Andersen, Teichert, Morten Lange, Thomas Christensen, Skytte og Svend Haugaard):

3) I nr. 5 ændres i § 7, stk. 3, „Til erhvervelse af ejendom efter stk. 1, nr. 1-3,“ til: „Til erhvervelse af ejendom til de i stk. 1, nr. 1-3, nævnte formål“.

Af *mindretallet* under nr. 1:

4) I nr. 5 udgår §§ 8-8 f.

Af landbrugsministeren, tiltrådt af udvalget:

5) I nr. 5 indsættes i § 13, stk. 1, efter „kapitel IV“: „og kapitel VII“.

6) I nr. 9 udgår § 25 a, stk. 2. I stedet indsættes:

„Stk. 2. Afløses jordrenten, har ejeren ret til med samme prioritetsstilling straks eller senere at tinglyse lån af offentlige eller private midler til et beløb svarende til en afløsningssum beregnet efter reglerne i § 25 b, stk. 1 og 2, for så vidt angår de i § 25 b, stk. 2, nævnte tilfælde uden tillægget på 25 pct. Tinglysning kan ske uden samtykke fra andre rettighedshavere i ejendommen, jfr. dog med hensyn til renter tinglysningslovens § 40, stk. 5. Tinglysningslovens § 40, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 3. Jordrenten til præsteembederne overføres til jordfonden, der yder disse erstatning efter regler, der fastsættes af landbrugsministeren med tilslutning af kirkeministeren.

Stk. 4. Tillæg til jordrenten i henhold til § 7, stk. 1, i lov nr. 326 af 5. juli 1949 skal uanset reglerne i stk. 1 og 3 fortsat betales til vedkommende præstelønningsskasse. Afløses jordrenten, beregnes tillægget på grundlag af afløsningssummen.“

7) I nr. 9 affattes § 25 b, stk. 1, således:

„Stk. 1. Afløsningssummen er grundværdien efter fradrag for forbedringer, således som denne er fastsat for ejendommen eller arealet på tidspunktet for afløsningsbegæringens indgivelse. Dette beløb gælder for begæringer, der indgives i tiden fra vurderingstidspunktet for en almindelig vurdering til udløbet af det følgende finansår. For begæringer, der indgives i hvert af de følgende finansår indtil vurderingstidspunktet for den næste almindelige vurdering, reguleres beløbet ved et i procent angivet tillæg eller fradrag, der beregnes efter prisudviklingen for bebyggede landbrugsejendomme på 10-60 ha, der er solgt i almindelig fri handel i landkommunerne uden for København, Roskilde og Frederiksborg amtsråds-

kredse. Tillægget eller fradraget beregnes som den procentvise ændring i forholdet mellem ejendomsværdi og handelsværdi for jord og bygninger for de ejendomme, der er solgt i det kalenderår, hvori almindelig vurdering har fundet sted, beregnet af statens ligningsdirektorat, og forholdet mellem ejendomsværdi og handelsværdi for jord og bygninger for de ejendomme, der er solgt i det kalenderår, der ligger forud for begyndelsen af det finansår, i hvilket begæringen fremsættes, beregnet af Danmarks Statistik. Ved beregningen afrundes procentbeløbet nedefter til nærmeste hele tal. Procentbeløbet beregnes af Danmarks Statistik og bekendtgøres af landbrugsministeren inden finansårets begyndelse.“

8) I nr. 9 udgår i § 25 f, stk. 1, „eller vedkommende præsteembede“.

9) I nr. 9 affattes § 25 g således:

„§ 25 g. Lånebeløb, der ikke sikres efter reglen i § 25 a, stk. 2, skal sikres med betryggende panteret i ejendommen, oprykkende efter bestående hæftelser. Lån efter § 25 f, stk. 1, skal som hovedregel være pantsikret inden for 120 pct. af pantets ejendomsværdi og lån efter § 25 f, stk. 2, som hovedregel inden for ejendomsværdien. Lån efter § 25 f, stk. 1, står tilbage for kreditforeningslån m. m. efter reglerne i § 31, stk. 6.“

Af mindretallet under nr. 1:

10) I nr. 9 ændres i § 25 i, stk. 1, sidste punktum, „mindst 40 år“ til: „højst 30 år“.

11) I nr. 9 ændres i § 25 i, stk. 2, „ca. 40 år“ til: „ca. 30 år“.

12) I nr. 9 ændres i § 25 i, stk. 4, „40 år“ til: „30 år“.

13) I nr. 9 udgår § 25 k, 2. punktum.

Af landbrugsministeren, tiltrådt af udvalget:

14) Som nyt nr. 14 indsættes:

„14. I overskriften til afsnit C udgår „og havebrug“.“

15) I forslaget nr. 14, der bliver nr. 15, udgår i § 33, stk. 1, 1. punktum, „og havebrug“.

16) Efter forslaget nr. 15, der bliver nr. 16, indsættes som nyt nr. 17:

„17. I § 36, stk. 1, 1. punktum, udgår „havebrug.“

17) I nr. 21, der bliver nr. 23, indsættes i § 43 a, stk. 2, efter „jfr. § 57, stk. 2“: „og § 38, stk. 2“.

18) Efter forslaget nr. 37, der bliver nr. 39, indsættes som nyt nr. 40:

„40. § 57, stk. 5, 2. punktum, affattes således:

„Jordfonden skadesløsholder præstelønningsskasserne for det tab, som disse lider ved renteomregning af det i § 25 a, stk. 4, omhandlede tillæg til jordrenten.“

19) Forslagets nr. 42, der bliver nr. 45, affattes således:

„45. I § 60, stk. 1, 1. punktum, udgår „havebrug eller“, og „inden for et efter reglerne i § 17, stk. 1, fastsat beløb“ ændres til: „inden for et ved særlig lov fastsat maksimumsbeløb.“

Til § 2.

20) Stk. 1, 1. punktum, affattes således: „Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.“

21) I stk. 1 udgår 2. punktum.

Af mindretallet under nr. 1:

22) stk. 2 udgår.

Af landbrugsministeren, tiltrådt af udvalget:

23) Som nyt stk. 3 indsættes:

„Stk. 3. Det procentvise tillæg til eller fradrag i grundværdien, jfr. § 25 b, stk. 1, der skal være gældende ved jordrenteaflysning, hvorom begæring indgives i finansåret 1967-68, bekendtgøres af landbrugsministeren snarest muligt efter lovens ikrafttræden.“

Bemærkninger.

Til nr. 1.

Mindretallet er af den opfattelse, at lovforslaget på flere måder betyder en forbedring i forhold til den bestående lovgivning. Under hensyn til lovens ændrede karakter finder man derfor navnet „jordbrugsloven“ mere dækkende.

Til nr. 2.

Ændringen er en konsekvens af ændringsforslag nr. 4.

Til nr. 3.

Ændringen tager sigte på at tydeliggøre, at de midler, der stilles til rådighed til ejendoms erhvervelse, også kan anvendes, hvor erhvervelsen sker under benyttelse af forkøbsretten, jfr. § 7, stk. 2.

Til nr. 4.

Bortfald af den generelle forkøbsret til ejendomme med over 56.000 kr.s grundbeløb er en betydelig forbedring, og mindretallet ser heri en erkendelse af, at forkøbsretssystemet ingen væsentlig praktisk betydning har haft i den forløbne tid.

Mindretallet kan derimod ikke tiltræde, at man under disse omstændigheder opretholder en rest af forkøbsretssystemet gennem den nye og udviklede § 8. Man er af den opfattelse, at hvis den nye regel overhovedet skal få praktisk betydning, vil den blive forbundet med overordentlig stort administrativt besvær og bekostninger.

Dertil kommer, at forkøbsretten med den lange ventetid vil virke generende for købere af landejendomme.

Mindretallet foreslår derfor, at forkøbsretssystemet som helhed fjernes fra loven.

Til nr. 5.

Ændringen tager alene sigte på at tydeliggøre, at lån til supplerende af ejendomme, der er oprettet i henhold til statshusmandslovgivningen, ydes efter de i kap. VII indeholdte regler, jfr. særlig § 55, stk. 2, hvorefter lånet ydes af jordfonden, hvis den pågældende ejendom er oprettet ved midler af jordfonden.

Til nr. 6.

Ad stk. 2. Den foreslåede bestemmelse svarer til lovforslagets § 25 g, stk. 1, med

den forskel, at der åbnes mulighed for, at lån på det almindelige lånemarked af såvel offentlige som private midler kan indtræde i den afløste jordrentes prioritetsstilling på samme vilkår som lån af jordfonden, ligesom ejerpart kan noteres efter almindelige regler. Den foreslåede udvidelse er begrundet i, at ejeren i en række tilfælde, jfr. bestemmelsen i § 25 f, stk. 2, kan være henvist til at søge afløsningen finansieret på det almindelige lånemarked, og den udvidede mulighed for forudprioritering findes ubetænkelig i forhold til efterstående rettighedshavere, hvis sikkerhed må anses for forbedret ved jordrentens ændring til en fast prioritet.

Bestemmelsens overflytning fra § 25 g til § 25 a sker af systematiske grunde.

Ad stk. 3. Ved ændringsforslaget skabes der lovhjemmel for en overførelse af de præsteembederne tilhørende jordrenterettigheder til jordfonden efter regler fastsat af landbrugsministeren med tilslutning af kirkeministeren.

Med hensyn til baggrunden herfor bemærkes:

Ved den afløsningsordning for jordrente, der er indeholdt i lovforslagets § 1, nr. 9, er jordrente til præsteembederne medtaget under den almindelige adgang til frivillig afløsning, således at reglerne er de samme som ved afløsning af jordrente til jordfonden.

Under forhandlinger mellem kirkeministeriet og landbrugsministeriet om afløsningsordningens nærmere gennemførelse har der været enighed om, at den mest rationelle ordning ville være, at hele jordrentemassen under præsteembederne — ved 13. alm. vurdering ca. 56,5 mill. kr. — under ét overføres til jordfonden med den virkning, at statens jordlovsudvalg og finansministeriet, der i forvejen har sager af denne art, fremtidig administrerer og opbevarer jordrenten af de ejendomme, der bevarer jordrentepligten, samt gennemfører afløsning af jordrente i det omfang, dette måtte blive begæret for de enkelte ejendomme, og opbevarer afløsningssummen herfor, herunder yder de i loven forudsatte afløsningslån. Man har derfor ment det ønskeligt, at der ved lovforslaget skabes lovhjemmel for en sådan overførelse.

Under forhandling om de nærmere ret-

ningslinjer herfor, særlig med hensyn til fastsættelsen af vederlaget til præsteembederne for en sådan samlet afståelse, har man ment, at det må lægges til grund, at værdien af præsteembedernes jordrente- og afløsningsrettigheder efter bestemmelserne i lovforslagets § 1, nr. 9, er bestemt derved, at afløsning normalt sker på grundlag af 13. alm. vurdering, at afløsningssummen normalt tillades afviklet ved et pantebrev til vedkommende præsteembede med rente 5 pct. p.a. og en løbetid på ikke under 40 år, samt at der for selvstændige brug, der ejes af kvalificerede husmænd, indrømmes rente- og afdragsfrihed for 1/5 af lånet, således at renten af disse lån i realiteten er 4 pct.

På baggrund heraf har det under forhandlingerne været opfattelsen, at vederlaget til præsteembederne ved en samlet afståelse rimeligt kunne fastsættes til jordrenteværdien ved 13. alm. vurdering, dog at der for jordrente på almindelig landbrugsjord beregnes et kursnedslag, således at vederlaget fastsættes til kursværdien af obligationer med tilsvarende rente og løbetid som de afløsningslån, som præsteembederne efter lovforslaget skulle yde.

Man har samtidig ment, at det i forbindelse med en sådan samlet ordning burde godkendes, at jordfonden i overensstemmelse med folkekirkens ønske overtager præsteembedernes tab ved den særlige begunstigelse til selvstændige brug derved, at overførelsesvederlaget også for disse brug fastsættes i forhold til obligationer med rente 5 pct.

Endelig har det været opfattelsen, at der under hensyn til, at værdien af præsteembedernes jordrente- og afløsningsrettigheder opgøres efter de anførte forenkledte regler, yderligere burde indrømmes folkekirken en samlet sum af jordfonden på 2,5 mill. kr.

Såvel kirkeministeriet som landbrugsministeriet har kunnet anbefale, at en samlet ordning gennemføres på dette grundlag, og at datoen for overførelsen mest hensigtsmæssigt fastsættes til 11. december 1966.

Det samlede vederlag anslås til ca. 40 mill. kr.

Den foreslåede disposition vil være af begrænset rækkevidde for den kirkelige økonomi. Jordrenten indgår blandt præste-

embedernes hjemmemidler til anvendelse til præstelønning og fradrages sammen med de øvrige hjemmemidler i den del af lønningerne, som det påhviler præsteembedernes fællesfond at udrede. For vederlaget for overførelsen af jordrenten til jordfonden agtes indkøbt obligationer. Disse vil blive administreret under stiftsmidlerne, og renterne vil indgå direkte i præsteembedernes fællesfond. Dispositionen vil således ikke have betydning for den lokale kirkelige ligning til præstelønningskasserne. Ordningen vil derimod indebære nogen regnskabsmæssig forenkling.

Finansministeriet har under hensyn til virkningen på statens kasseoverskud taget forbehold overfor, at der som led i overførelsen af præsteembedernes jordrenterettigheder til jordfonden indkøbes og overføres en tilsvarende obligationsmasse til præsteembedernes fællesfond. Spørgsmålet om en ændring af den foreslåede afregningsordning er herefter taget op til forhandling mellem kirkeministeriet, finansministeriet og landbrugsministeriet.

Ad stk. 4. Det foreslåede stk. 4 svarer til paragraffens tidligere stk. 2. De foreslåede ændringer er af teknisk karakter.

Til nr. 7.

Ved den foreslåede ændrede formulering af bestemmelsen er efter ønske fra Danmarks Statistik foretaget en nærmere præcisering af beregningsmåden for den forudsatte regulering af afløsningsgrundlaget i forhold til prisudviklingen for landbrugsejendomme i tiden mellem de almindelige vurderinger.

For at sikre et mere fyldestgørende materiale i handelsstatistikken over solgte ejendomme foreslås gruppen af ejendomme, der skal danne grundlag for beregningen af prisudviklingen, samtidig udvidet fra at omfatte landbrugsejendomme på 15-60 ha til at omfatte landbrugsejendomme på 10-60 ha.

Da beregningen af forholdet mellem ejendomsværdi og handelsværdi i det kalenderår, hvori almindelig vurdering finder sted, lettest kan foretages af statens ligningsdirektorat, er denne beregning efter aftale med Danmarks Statistik og statens ligningsdirektorat henlagt til statens ligningsdirektorat.

Til nr. 8.

Den foreslåede ændring er en konsekvens af den i ændringsforslag nr. 6 foreslåede overførelse til jordfonden af præsteembedernes jordrenterettigheder, jfr. § 25 a, stk. 3.

Til nr. 9.

Den foreslåede ændring, der er af teknisk karakter, er en konsekvens af ændringsforslag nr. 6, ad § 25 a, stk. 2.

Til nr. 10-12.

Mindretallet hilser med absolut tilfredshed, at jordrentesystemet fjernes fra loven.

Dette betyder efter mindretallets opfattelse en principiel forbedring af største rækkevidde, idet man herigennem erkender, at jordrentesystemet, som indførtes i 1919, ikke egner sig for danske forhold i nutiden.

Man er derfor helt enig i, at det tillades brugere af jordrentejord at indfri deres forpligtelser, både når det drejer sig om statsjord og præstegårdsjord. Man er også enig i den ændrede form for afviklingen i forhold til menighedsrådene.

Mindretallet finder dog, at de afløsningslån, der tilbydes, ikke er helt tidssvarende. Da der i langt de fleste tilfælde er tale om en ældre jordrenteforpligtelse, finder man, at en afviklingsperiode på 40 år er for lang, og at den højst burde være 30 år.

Til nr. 13.

Mindretallet finder, at de landmænd, der ønsker at klare sig uden lån eller at indfri deres restlån på et tidligere tidspunkt, ikke bør stilles ringere end de landmænd, der tager det fulde og langvarige statslån.

Til nr. 14, 15 og 16.

Begrebet „havebrug“ anvendes ikke mere, da den jordbrugsform, der tidligere fandtes, og som benævntes således, ikke mere er økonomisk begrundet. Ordet foreslås derfor slettet.

Til nr. 17.

Ændringen foreslås for at give klar hjemmel til, at en bemyndigelse for jordlovsudvalget til ved konverteringer at nedsætte eller fratage tilsvaret for renteefterbetaling efter nærmere retningslinjer også kan omfatte konvertering i misligholdelsestilfælde.

18 Udvalgenes betænkninger m. m.

Til nr. 18.

Den foreslåede ændring, der ikke indeholder realitetsændringer, må ses på baggrund af ændringsforslag nr. 6, jfr. § 25 a, stk. 3.

Til nr. 19.

Den nu foreslåede ændrede affattelse fraviger den tidligere ved, at betegnelsen „havebrug“ i lovens § 60 foreslås slettet. Der henvises herom til bemærkningerne til nr. 14, 15 og 16.

Til nr. 20.

Ændringen er af redaktionel karakter.

Til nr. 21.

Da lovforslagets vedtagelse tidligst vil kunne finde sted i slutningen af marts 1967, vil bestemmelsen i 2. punktum ikke få betydning, og det foreslås derfor, at bestemmelsen udgår.

Til nr. 22.

Ændringen er en konsekvens af ændringsforslag nr. 4.

Til nr. 23.

§ 25 b, stk. 1, foreskriver, at landbrugsministeren skal bekendtgøre procenttallet inden finansårets begyndelse. Da dette ikke kan overholdes for så vidt angår procenttallet for 1967-68, foreslås det fastsat, at bekendtgørelsen af dette procenttal skal ske snarest muligt efter lovens ikrafttræden.

IV. forslag til lov om ændringer i lov om opførelse af arbejderboliger på landet.

Af *landbrugsministeren*, tiltrådt af et flertal (Chr. Rasmussen, Bladt, Poul Dalsager, Kampmann, A. W. Larsen, Herløv Larsen, Dalskov Andersen, Teichert, Peter Larsen, Anders Andersen, Henry Christensen, Niels Eriksen, Søren Jensen, Morten Lange, Thomas Christensen, Skytte og Svend Haugaard):

Til § 1.

1) I nr. 1 ændres i § 6, stk. 1, „under 1.000 m²“ til: „under 700 m²“, og „skal være beliggende i landdistrikter“ ændres til: „skal som regel være beliggende i landdistrikter“. Endvidere indsættes i § 6,

stk. 2, nr. 3, efter „vandforsyning“: „samt være sikret forsvarligt afløb for spildevand m. v.“.

2) I nr. 1 affattes § 11, stk. 2, således:

„Stk. 2. Afløsningssummen er grundværdien efter fradrag for forbedringer, således som denne er fastsat for lodden på tidspunktet for afløsningsbegæringens indgivelse. Beløbet reguleres efter reglerne i statshusmandslovens § 25 b, stk. 1.“

3) I nr. 1 i § 11 indsættes som nyt stk. 4:

„Stk. 4. Afløses jordrenten, har ejeren ret til med samme prioritetsstilling straks eller senere at tinglyse lån af offentlige eller private midler til et beløb svarende til en afløsningssum beregnet efter reglen i stk. 2. Tinglysning kan ske uden samtykke fra andre rettighedshavere i ejendommen, jfr. dog med hensyn til renter tinglysningslovens § 40, stk. 5. Tinglysningslovens § 40, stk. 1, finder tilsvarende anvendelse.“

4) I nr. 1 affattes § 11 b således:

„§ 11 b. Lånebeløb, der ikke sikres efter reglen i § 11, stk. 4, skal sikres med betryggende panteret i ejendommen, oprykkende efter bestående hæftelser, som hovedregel således at lånet er pantsikret inden for ejendomsværdien. Lån efter § 11 a, stk. 1, står tilbage for kreditforeningslån m. m. efter reglerne i § 12, stk. 3.“

5) I nr. 1 affattes § 11 c således:

„§ 11 c. Lån efter § 11 a, stk. 1, forrentes med 7 pct. p. a. Af lånet er halvdelen af skyldig resthovedstol rentefri.

Stk. 2. Lånet afdrages over ca. 60 år.

Stk. 3. Renter og afdrag betales med faste halvårslige ydelser.

Stk. 4. Overgår debitor til andet erhverv end normalt forefaldende arbejde på landet, kan landbrugsministeren kræve, at lånet forrentes fuldt ud.“

6) Nr. 5 udgår. Som nyt nr. 5 indsættes:

„5. § 18, stk. 2 og 3, affattes således:

„Stk. 2. Ejeren må ikke foretage ombygning af eller tilbygning til bebyggelsen eller ændringer i ejendommens indretning, hvorved ejendommen mister sin karakter af énfamiliebolig, passende for en arbejder-

families indtægtsniveau, eller hvorved ejendommens værdi forringes. Ejeren må heller ikke i øvrigt foretage væsentlige ændringer i bebyggelsen eller i ejendommens indretning, medmindre landbrugsministerens tilladelse foreligger.

Stk. 3. Landbrugsministeren kan fastsætte nærmere regler angående ansøgninger om tilladelse efter stk. 2.“

7) Som nyt nr. 6 indsættes:

„6. § 18, stk. 6, udgår.“

8) Som nyt nr. 7 indsættes:

„7. Efter § 18 indsættes:

„§ 18 a. Såfremt ejeren af en arbejderbolig, der er oprettet efter 1. april 1959 i henhold til lovens kap. III eller IV, overgår til andet erhverv end normalt forefaldende arbejde på landet, kan landbrugsministeren kræve, at statslånene forrentes fuldt ud. Bestemmelsen finder tilsvarende anvendelse med hensyn til ejendomme, hvor lånene er konverteret efter reglerne i § 22 A.

§ 18 b. Landbrugsministeren kan pålægge den til enhver tid værende ejer af ejendommen at afhjælpe forefundne mangler ved ejendommen eller dennes anvendelse samt at berigtige forhold, der er foretaget i strid med bestemmelsen i § 18, stk. 2.

Stk. 2. Såfremt ejeren væsentlig misligholder de i § 18 nævnte forpligtelser, kan landbrugsministeren kræve, at statslånene straks forfalder til betaling, jfr. dog § 22 A, stk. 3.“

9) Som nyt nr. 8 indsættes:

„8. § 19, stk. 4, ophæves.“

10) Som nyt nr. 9 indsættes:

„9. Efter § 19 indsættes:

„§ 19 a. Landbrugsministeren kan efter indstilling af statens jordlovsudvalg tillade, at noteringen i matrikel og tingbog slettes, og at ejendommen fritages for rådighedsbegrænsningerne efter denne lov, såfremt ejendommen ikke længere kan anses for egnet til opretholdelse som arbejderbolig, eller der i øvrigt måtte foreligge særlige omstændigheder, der taler for, at ejendommen frigøres. Tilladelsen skal betinges af, at de i ejendommen indestående statslån indfries.

Som betingelse for tilladelsen kan endvidere fastsættes, at ejeren til statskassen indbetaler et beløb svarende til statens omkostninger ved ejendommens oprettelse og statens rentetab. Rentetabet beregnes som forskellen mellem de rentebeløb, som er betalt efter ejendommens oprettelse, og dem, der skulle være betalt, såfremt lånene var blevet forrentet fuldt ud, med tillæg af rentes rente af forskelsbeløbene, beregnet på grundlag af den i pantebrevet fastsatte rentefod. Afsløsningssummen forrentes med 7 pct. p. a.

Stk. 2. Landbrugsministeren kan i særlige tilfælde ud over de i stk. 1 omhandlede vilkår betinge tilladelsen af, at der indbetales et beløb, der fastsættes af ministeren, og som ikke kan overstige den økonomiske fordel, der er forbundet med ejendommens frigørelse.

Stk. 3. Den særlige notering om jordrenteforpligtelse slettes ved landbrugsministerens foranstaltning, når jordrenten afløses.

11) Som nyt nr. 10 indsættes:
„10. § 20, stk. 2 og 3, ophæves.“

12) Forslagets nr. 7, der bliver nr. 12, affattes således:

„12. I § 21, stk. 6, affattes 2. punktum således: „For så vidt ikke andet aftales, udgør statens overtagelsessum det på overtagelsestidspunktet gældende maksimum for statslån efter nærværende lov til oprettelse af en tilsvarende bolig med tillæg af dokumenterede udgifter til eventuelle varige forbedringer, for så vidt de ikke er udført i strid med bestemmelserne i § 18, stk. 2, samt med fradrag af 1½ pct. for hvert fra opførelsen, henholdsvis forbedringens gennemførelse, forløbet år.“, og i sidste punktum ændres „§§ 6 og 16“ til: „§§ 4 og 16“.

13) Efter forslagets nr. 8, der bliver nr. 13, indsættes som nyt nr. 14:

„14. I § 22, stk. 5, ændres „§ 19, stk. 4, sidste punktum,“ til: „§ 19 a, stk. 1.“

14) Efter forslagets nr. 10, der bliver nr. 16, indsættes som nyt nr. 17:

„17. I § 22 A, stk. 3, ændres „§ 18, stk. 6, og § 20, stk. 3,“ til: „§ 18 b, stk. 2,“

15) Som nyt nr. 18 indsættes:

„18. I § 23, 1. punktum, efter „§ 18“ indsættes: „18 b, stk. 1,“

16) Forslagets nr. 15, der bliver nr. 23, affattes således:

„23. § 31 affattes således:

„§ 31. For disse arbejderboliger gælder, så længe der indestår statslån i ejendommen, de i § 18, stk. 2-5, § 18 b, § 20, § 21, stk. 1, § 24, § 26, § 27 og § 29 indeholdte bestemmelser. Bestemmelsen i § 22, stk. 4, finder tillige anvendelse på de i dette kapitel omhandlede arbejderboliger, når disse ikke afhændes sammen med hovedejendommen. Når lån ved ejerskifte overtages af den nye ejer, ændres lånevilkårene, således at restlånet forrentes med den rentesats, der gælder på overtagelsestidspunktet for lån til opførelse af arbejderboliger for landmandens regning, såfremt denne rentesats er højere end pantebrevets rentesats.

Stk. 2. Ejendomme, oprettet efter reglerne i nærværende kapitel samt tilsvarende bestemmelser i de i § 34, stk. 2, nævnte ældre love, er omfattet af reglerne i § 19, § 19 a og § 21, stk. 2-7.“

17) Som nyt nr. 24 indsættes:

„24. I § 33, 1. punktum, efter „§ 18, stk. 2-5,“ indsættes: „§ 18 b, stk. 1.“

Til § 2.

18) 1. punktum affattes således: „Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende“, og 2. punktum udgår.

Bemærkninger.

Til nr. 1.

De foreslåede ændringer i § 6, stk. 1, tager sigte på dels at tilvejebringe overensstemmelse mellem de i landsbyggeoven, jfr. udstykningsloven, og lov om opførelse af arbejderboliger på landet indeholdte bestemmelser om mindstegrundstørrelser, dels at tilvejebringe hjemmel for, at byggegrundene undtagelsesvis kan ligge uden for landdistrikterne.

Til nr. 2.

Ændringen er af teknisk karakter. Den tilsigter alene at bringe affattelsen i overensstemmelse med en foreslået ændret affattelse af statshusmandslovens § 25 b, stk. 1.

Til nr. 3.

Den foreslåede bestemmelse svarer til lovforslagets § 11 b, stk. 1, med den forskel, at der åbnes mulighed for, at lån på det almindelige lånemarked af såvel offentlige som private midler kan indtræde i den afløste jordrentes prioritetsstilling på samme vilkår som lån af jordfonden, ligesom ejer-pant kan noteres efter almindelige regler. Bestemmelsen svarer til en foreslået ændring ad statshusmandslovens § 25 a, stk. 2.

Bestemmelsens overflytning fra § 11 b, stk. 1, til § 11 sker af systematiske grunde.

Til nr. 4.

Den foreslåede ændring, der er af teknisk karakter, er en konsekvens af ændringsforslag nr. 3.

Til nr. 5.

De foreslåede ændringer, der er af rent teknisk karakter, tilsigter at bringe affattelsen i overensstemmelse med affattelsen af §§ 5 og 6 i forslaget til lov om udlån til arbejderboliger på landet samt med den i nærværende ændringsforslags nr. 8 — om nyt nr. 7 — foreslåede affattelse af ny § 18 a, 1. punktum.

Til nr. 6.

De foreslåede ændringer i lovens § 18, stk. 2 og 3, er overvejende af teknisk karakter. Ved den ændrede formulering tilsigtes det at præcisere, dels at det ikke er tilladt at foretage ændringer i bebyggelsen eller i ejendommens indretning, hvorved ejendommen ændrer karakter, eller hvorved ejendommens værdi forringes, dels at der ikke kræves tilladelse fra landbrugsministeren til foretagelse af mindre væsentlige ændringer i bebyggelsen eller i ejendommens indretning. Det forudsættes, at der af landbrugsministeren fastsættes nærmere regler om, hvilke ændringer i bebyggelsen m. m. der kan foretages uden forudgående godkendelse, samt hvilke dokumenter og oplysninger der skal medfølge ved indsendelse af ansøgning om byggetilladelse.

Det udgåede nr. 5 i lovforslaget er optaget i nærværende ændringsforslag nr. 10 — om nyt nr. 9 — (ny § 19 a, stk. 3).

Til nr. 7.

Ændringen er af teknisk karakter. Der henvises til bemærkningerne til nærværende ændringsforslag nr. 8 ad nyt nr. 7 (ny § 18 b, stk. 2).

Til nr. 8.

Bestemmelserne i den foreslåede ny § 18 a svarer i realiteten til bestemmelserne i den nuværende udlånslovs § 3, stk. 2, 6.-8. pkt., hvilke bestemmelser herved søges overflyttet til hovedloven som led i overflytningen af bestemmelser af mere permanent karakter fra udlånsloven. Affattelsen er samtidig ændret redaktionelt.

Bestemmelserne i den foreslåede ny § 18 b, stk. 1, svarer i det væsentlige til bestemmelserne i den nuværende lovs § 20, stk. 2, idet det dog, samtidig med at der tillægges landbrugsministeren beføjelse til at meddele ejeren pålæg om at afhjælpe forefundne mangler ved ejendommen eller dennes anvendelse, udtrykkelig præciseres, at landbrugsministeren også kan meddele ejeren pålæg om at berigtige forhold, der er foretaget i strid med bestemmelserne i § 18, stk. 2. Om fornødent kan der derefter gås frem efter reglerne i retsplejelovens § 997, stk. 3.

Det foreslåede ny § 18 b, stk. 2, træder i stedet for de nuværende bestemmelser i § 18, stk. 6, og § 20, stk. 3. I den ændrede affattelse præciseres, at opsigelse af de i ejendommen indestående statslån, resp. krav om konvertering af lånene, kun kan gøres gældende i tilfælde, hvor der foreligger en væsentlig misligholdelse af de i lovens § 18 nævnte forpligtelser.

Til nr. 9.

Ændringen er af teknisk karakter. Der henvises til bemærkningerne til nærværende ændringsforslag nr. 10 om nyt nr. 9 (ny § 19 a, stk. 1).

Til nr. 10.

Ved § 8 i lov nr. 83 af 21. marts 1959 blev der tilvebragt udtrykkelig hjemmel for staten til under ganske særlige omstændig-

heder at bevilge slettelse af noteringen og ophævelse af de særligt rådighedsbegrænsninger. Denne bestemmelse, der indeholdes i den nuværende lovs § 19, stk. 4, og som — navnlig i de senere år — har fundet anvendelse i adskillige tilfælde, har vist sig utilfredsstillende, idet den ofte giver anledning til en ubegrundet berigelse for ejeren.

Der har således i praksis foreligget adskillige tilfælde, hvor ejeren egenmægtigt har foretaget ændringer i bebyggelsen eller i ejendommens indretning, f. eks. ved indrettelse af ejendommen til erhvervsvirksomhed, hvorved boligen har mistet sin karakter eller er bragt op i et prisniveau, der ligger væsentligt over, hvad der i almindelighed vil være økonomisk overkommeligt for en arbejderfamilie. Uanset at sådanne ændringer i bebyggelsen i almindelighed vil være i strid med reglerne i lovens § 18, stk. 2 og 3, vil det ofte under hensyn til de uforholdsmæssigt store omkostninger og det samfundsmæssige værdispild være betænkeligt at kræve ejendommens tidligere tilstand reableret, og man er derfor gået med til ejendommens frigørelse, hvilket som regel er forbundet med en betydelig økonomisk gevinst for ejeren.

I de i § 19 a, stk. 1 og 2, foreslåede nye bestemmelser søges der derfor tilvejebragt hjemmel for staten til ved ophævelse af noteringen m. m. at graduere den erstatning, der kan kræves indbetalt af ejeren som betingelse for tilladelsens meddelelse.

Bestemmelserne i det foreslåede ny stk. 1 svarer indholdsmæssigt i det væsentlige til bestemmelserne i den nuværende lovs § 19, stk. 4, der er foreslået ophævet (jfr. nærværende ændringsforslags nr. 9), men affattelsen er ændret redaktionelt. Ved de foreslåede nye bestemmelser er som et forhold, der kan begrunde slettelse af noteringen, særligt fremhævet tilfælde, hvor ejendommen ikke længere kan anses for egnet til opretholdelse som arbejderbolig. Det i forslaget fastsatte vilkår, hvorefter de i ejendommen indestående statslån skal indfries, er i overensstemmelse med hidtidig praksis. Bestemmelserne om opgørelsen af statens erstatningskrav er uændrede i forhold til bestemmelsen i den nugældende lovs § 19, stk. 4. Det foreslås dog, at den i loven fast-

satte rentes rente af de rentebeløb, der ikke tidligere er betalt, beregnes på grundlag af den i pantebrevet for vedkommende skyldforhold fastsatte rentefod, og at afløsningssummen kan kræves forrentet med 7 pct. p.a.

Bestemmelserne i det foreslåede ny stk. 2 tilsigter at give landbrugsministeren adgang til i særlige tilfælde som betingelse for en slettelse af noteringen at afkræve debitor en godtgørelse. Dette kan dog kun ske i tilfælde, hvor slettelsen af noteringen vil medføre en væsentlig økonomisk gevinst for ejeren.

Det foreslåede nye stk. 3 svarer til bestemmelsen i § 1, nr. 5, i det oprindelige lovforslag.

Til nr. 11.

Ændringsforslaget er en konsekvens af forslagens nr. 8 (den foreslåede ny § 18 b).

Til nr. 12.

Ændringsforslaget er dels en konsekvens af forslagens nr. 6 (den foreslåede ny § 18, stk. 2), dels af teknisk karakter.

Til nr. 13-17.

Ændringerne er af teknisk karakter.

Til nr. 18.

Da lovforslagets vedtagelse tidligst vil kunne finde sted i slutningen af marts 1967, vil bestemmelsen i 2. punktum ikke få betydning, og det foreslås derfor, at bestemmelsen udgår. Den ændrede formulering af 1. punktum er af redaktionel karakter.

V. forslag til lov om udlån til sammenlægning, supplerings samt oprettelse af jordbrug m. m.

Af et *mindretal* (H. C. Toft, Chr. R. Christensen, Burgdorf og Niels Ravn):

Til § 1.

1) Paragraffen udgår.

Til § 2.

2) I nr. 1 ændres „35 mill. kr.“ til: „9 mill. kr.“

3) I nr. 2 ændres „8 mill. kr.“ til: Af *landbrugsministeren*, tiltrådt af *udvalget*:
 „2 mill. kr.“

Til § 11.

5) *Stk. 1* affattes således:

„*Stk. 1*. Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.“

Chr. Rasmussen.	Bladt.	Poul Dalsager.	Kampmann.	A. W. Larsen.
Herløv Larsen.	Dalskov Andersen.	Teichert, formand.	Peter Larsen.	Anders Andersen.
Henry Christensen.	Niels Eriksen.	Søren Jensen.	H. C. Toft.	
Chr. R. Christensen.	Burgdorf.	Niels Ravn.	Morten Lange, næstformand.	
Thomas Christensen.	Skytte.	Svend Haugaard		